

NEDERLANDSE EDITIE

THE ART OF WAR

SUN-TZU

‘Ken de ander en uzelf, en de
overwinning zal geen gevaar lopen.’

INHOUD

Voorwoord bij de Nederlandse vertaling	9
Deel I – Introductie	13
Inleiding	15
De ‘nieuwe’ Sun-tzu	15
Archeologie: een omwenteling in de studie van het oude China	20
De opgravingen bij Yin-ch’üeh-shan	23
De discussie over een of twee ‘Meesters Sun’	26
Sun Wu als historische persoon	39
De reconstructie van de Sun-tzu	42
Analyse van de Sun-tzu	45
<i>Wijsheid en oorlogvoeren</i>	45
<i>Het klassieke Chinese wereldbeeld: de bijzondere uitgangspunten</i>	48
<i>Enige klassieke westerse uitgangspunten: een theorie van ‘twee werelden’</i>	49
<i>Enige klassieke Chinese uitgangspunten: een ‘deze wereld’-visie</i>	52
<i>Middelpuntzoekende harmonie en autoriteit</i>	63
<i>Oorlogvoeren als de kunst van het in verband brengen</i>	66
<i>Strategisch voordeel (shih)</i>	68
<i>Strategisch voordeel (shih) en strategische positie (hsing)</i>	77
<i>Gelijkschakelen aan de vijand (yin)</i>	78
<i>Een houding tegenover oorlogvoeren</i>	79
<i>De voorbeeldige bevelhebber</i>	81
<i>Voorkennis (chih)</i>	82

Inleiding bij de vertaling 89

Deel II – De tekst van de dertien hoofdstukken 91

Hoofdstuk 1: Over beoordelingen 93

Hoofdstuk 2: Over het leveren van veldslagen 97

Hoofdstuk 3: Het voorbereiden van de aanval 101

Hoofdstuk 4: Strategische posities (hsing) 105

Hoofdstuk 5: Strategisch voordeel (shih) 109

Hoofdstuk 6: Zwakke punten en sterke punten 113

Hoofdstuk 7: Gewapend treffen 119

Hoofdstuk 8: Zich aanpassen aan de negen variabelen (pien) 123

Hoofdstuk 9: Inzetten van het leger 127

Hoofdstuk 10: Het terrein 135

Hoofdstuk 11: De negen terreinsoorten 141

Hoofdstuk 12: Aanval met brandstichting 151

Hoofdstuk 13: Gebruik van spionnen 155

**Deel III – Ontdekte teksten van de Yin-ch'üeh-shan-stroken
uit de Han-dynastie 159**

1 *De vragen van Wu* 161

2 *[De vier variabelen]* 165

3 *De Gele Keizer valt de Rode Keizer aan* 169

4 *De gesteldheid [van het terrein] II* 173

5 *[Een onderhoud met de koning van Wu]* 177

Deel IV – Aan latere werken onttrokken teksten **183**

1 <i>Een gesprek tussen de koning van Wu en Sun Wu</i>	184
2 <i>Sun Wu spreekt over de commandant</i>	206
3 <i>Sun Wu spreekt over het inzetten van het leger</i>	215
4 <i>De voorspellingen van Sun-tzu</i>	219
5 <i>Sun Wu spreekt over de ‘formatie van acht divisies’</i>	222
6 <i>De klassieke tekst van de 32 verdedigingswallen</i>	225
7 <i>Bamboestroken uit het gewest Ta-t’ung, uit de Han-dynastie</i>	226
8 <i>Diversen</i>	232

Appendix

Achtergronden van de opgravingen bij Yin-ch’üeh-shan	237
Het dateren van de graven en de identificatie van de begravenen	244
De eerste gepubliceerde verslagen	246
De bamboestrookmanuscripten en hun datering	248

Dankwoord	253
Noten	255
Bibliografie van aangehaalde werken	279
Register	285

VOORWOORD

BIJ DE NEDERLANDSE

VERTALING

Een wijsgerig boek over oorlogvoering – kan dat? In Nederland zou men huiverig zijn om Von Clausewitz of zelfs Machiavelli tot de wijsgeren te rekenen, maar de Chinezen hebben geen enkel bezwaar tegen die benaming voor hun grootste militaire schrijver, Meester Sun. Op die manier komt meteen al naar voren dat de invulling van het begrip ‘filosofie’ verschilt van cultuur tot cultuur. Iemand die als Von Clausewitz het begrip ‘totale oorlog’ uitvindt, of die als Machiavelli vertelt dat dankbaarheid geen deel mag uitmaken van de gevoelens van een vorst, zo iemand lezen wij misschien met rode oortjes, maar wijsgerig vinden wij zijn boek niet. Toch zijn deze twee niet ‘schurkachtiger’ dan Meester Sun, die onbekommerd praat over ‘spionnen die je kunt opofferen’, ‘soldaten verbranden’, of ‘je troepen in een uitzichtloze situatie brengen – want dan zullen je soldaten des te harder vechten’.

Toch is Meester Sun geen wreedaard of zelfs maar een militarist – hij vertelt ons dat een legeraanvoerder die geen menselijk mededogen kent, geen blijvende overwinningen kan behalen. Oorlog is echter een belangrijke staatszaak, en als zodanig onze aandacht waard. Daarmee is aan Chinese zijde ook de vraag naar het filosofische gehalte van *The Art of War* beantwoord: elk boek dat over staatszaken gaat, is filosofisch, en al helemaal een boek dat over vragen van leven en dood van de staat gaat. Er is in Chinese ogen geen principieel verschil tussen een denker die een bedreigde vorst aanraadt ‘goedheid’ te betrachten, in de hoop dat de vijandschap dan vanzelf zal verdwijnen, en een denker die een vorst concretere middelen aan de hand doet om de vijand te elimineren – het doel blijft hetzelfde: handhaving van de vorst en daarmee van de staat.

Al uit de Oudheid zijn er bewijzen te over dat Meester Sun's *The Art of War* druk gelezen werd. Andere filosofen klagen dat ‘iedereen Meester Sun leest’, of vallen hem aan zonder hem met name te noemen. Weer

anderen schrijven over hem – net zo goed zonder hem te noemen. Ook in Europa trok het boek relatief vroeg de aandacht: de eerste (slechte) vertaling, van kapitein Calthrop, verscheen in 1908, en de vertaling van Lionel Giles dateert alweer uit 1910. Daarna zijn nog minstens drie vertalingen verschenen, die van Griffith in 1963, die van Clavell in 1983 en die van Cleary in 1988. Zelfs het *Boek der Veranderingen* is niet zo vaak vertaald in minder dan honderd jaar.

De laatste twee vertalingen waren bij verschijnen eigenlijk al slecht, omdat in geen van beide rekening gehouden werd met de ontdekking in 1972 van een graf in de Chinese provincie Shantung, waaruit onder andere een meer dan tweeduizend jaar oud handschrift van Meester Sun's werk tevoorschijn kwam. Behalve dat dit een concreet bewijs was van de populariteit van Meester Sun, was het natuurlijk ook onze kans om te zien of diens werk rond de tijd dat het begraven werd – tussen 140 en 118 v.C. – dezelfde vorm had als tegenwoordig.

Het antwoord is zowel 'ja' als 'nee': alle dertien hoofdstukken waaruit de traditionele *The Art of War* bestaat, zijn teruggevonden in het handschrift uit het graf van Yin-ch'üeh-shan, maar daarnaast vond men nog vijf hoofdstukken die volkomen nieuw waren. Deze vijf hoofdstukken werpen een ander licht op de huidige, klassieke versie van *The Art of War*. In de klassieke versie van het boek komen alleen essay-achtige hoofdstukken voor, zonder dialoog, maar deze nieuwe hoofdstukken zijn voor een groot gedeelte wel in dialoogvorm. Het lijkt of in de loop der tijd alle hoofdstukken waarin van een dialoog tussen Meester Sun en een koning sprake was, verdwenen zijn, zodat alleen de essay-achtige hoofdstukken overgebleven zijn. Er circuleerden echter al sinds de oudste tijden kleine brokjes tekst, in allerlei vorm bewaard, waarin Meester Sun sprekend werd opgevoerd – maar omdat de klassieke *The Art of War* geen dialoog bevat, was lange tijd aangenomen dat deze brokjes niet echt van Meester Sun waren.

Door de vondst in het graf van Yin-ch'üeh-shan is aannemelijk geworden dat het boek van Meester Sun in zijn oudere stadia wel degelijk conversaties bevatte, en dat deze kleine brokjes net zo goed 'echt' zijn. Om die reden zijn ze in deze vertaling opgenomen, zodat de lezer een compleet overzicht heeft van alles wat van Meester Sun bekend is.

'Alles, behalve de atoombom' – dat zou een goed antwoord zijn op

de vraag wat er in *The Art of War* ter sprake komt. Er lijkt in feite heel weinig specifiek Chinees te zijn aan de raadgevingen van Meester Sun. Opmerkelijk is bijvoorbeeld dat hij geen vertrouwen heeft in orakels en goddelijke uitspraken – ‘voorkennis,’ schrijft hij, ‘krijg je niet op basis van de geesten en goden’. Voorkennis krijg je door het juiste gebruik van spionnen, een uitspraak waar militaire genieën als Napoleon of de hertog van Wellington het zonder meer mee eens zouden zijn. Het verspreiden van valse informatie, dubbelspionnen, het opofferen van spionnen – allemaal praktijken die niet nieuw zijn, niet Chinees zijn, maar die alleen in het Chinees op zo’n vroeg tijdstip al beschreven zijn.

Een zeer netelig punt wordt aangesneden, niet in *The Art of War* zelf, maar in het levensverhaal van Meester Sun, wanneer deze op een belangrijk ogenblik verkondigt dat een commandant te velde de orders van zijn superieuren niet hoeft te gehoorzamen – met andere woorden, dat de politiek niet te allen tijde het primaat heeft over het leger. Militairen zullen deze uitspraak wellicht met een knik beantwoorden, politici zullen er waarschijnlijk anders over denken.

Er kleeft nog een netelig probleem aan Meester Suns werk, een waar hij het nooit over heeft, maar dat toch bij de lezer ooit naar boven moet komen: er zijn bewijzen dat het boek met vrucht gebruikt kan worden in die oorlog die wij ‘zakendoen’ noemen, en er zijn aanhoudende geruchten dat Meester Suns werk bestudeerd werd aan beide zijden in het Golf-conflict. De vraag die dan overblijft, is: wie of wat bepaalt de overwinning wanneer beide zijden in een conflict *The Art of War* bestudeerd hebben?

B.J. Mansvelt Beck

Voormalig sinoloog en docent aan
de Universiteit Leiden (*1947-†2020)

DEEL I

Introductie

INLEIDING

De 'nieuwe' Sun-tzu

De *Sun-tzu*, of *Meester Sun*, is het langst bestaande en meest bestudeerde klassieke militaire werk in de geschiedenis van de mens. Het is zeer aanmerkelijk dat het stamt uit de tijd van de Oorlogvoerende Staten (ca. 403-221 v.C.), een bepalende fase in de Chinese beschaving, waarin literaire en filosofische bijdragen in omvang en subtiliteit slechts werden geëvenaard door de ontwikkeling van een steeds efficiënter wordende militaire cultuur.

Gedurende de voorgaande Lente- en Herfstperiode (ca. 722-481 v.C.) had een groot aantal kleine semi-autonome staatjes zich verenigd in een aanhoudende overlevingsoorlog. Wat ze achterlieten was zo'n twaalf-tal 'centrale staten' (*chung-kuo*), waaraan het huidige 'China' zijn naam te danken heeft.¹ Rond de 5e eeuw v.C. was het alle strijdende partijen duidelijk geworden dat het enige alternatief voor winnen bestond uit ten onder gaan. En naarmate de rivalen voor de troon van een verenigd China minder in aantal werden, groeiden de belangen en de bruutheid van de oorlogvoering exponentieel.

Tijdens deze periode werd het voeren van oorlog omgevormd van een edele kunst tot een industrie, en de levens die op de slagvelden gelaten werden, liepen op tot honderdduizenden. Rondtrekkende filosofen trokken door de centrale staten van China en boden hun adviezen en diensten aan aan de strijdende heersende families. Onder de confucianistische, monistische en legalistische filosofen die aan deze rondreis deelnamen, bevond zich ook een nieuwe generatie militaire specialisten, geschoold in de concrete tactieken en strategieën van effectieve oorlogvoering. Van deze deskundigen is één naam in de geschiedenis het meest bekend gebleven, namelijk Sun Wu uit de staat Wu, meer bekend onder zijn erenaam 'Sun-tzu' ofwel 'Meester Sun'.

Een van de belangrijkste redenen waarom Meester Sun zo'n vooraanstaande plaats is blijven innemen in de krijgskunst, is de militaire verhandeling *Sun-tzu: The Art of War (Sun-tzu ping-fa)*, dat al in een vroeg stadium van de overlevering met zijn naam verbonden werd. In de loop der eeuwen is er een complete bibliotheek rond de teksten gegroeid, en zijn ze in vele, zo niet de meeste, belangrijke talen van de wereld vertaald.

Hoewel er verschillende populaire vertalingen van de *Sun-tzu* bestaan, waarvan een aantal hierna nog besproken zal worden, zijn er voldoende redenen voor een nieuwe vertaling en een nieuw onderzoek naar de teksten in onze tijd. De *Sun-tzu* die in deze reeks verschijnt, verschilt aanmerkelijk van voorgaande uitgaven op verschillende belangrijke punten.

In 1972 werd een nieuwe tekst van de *Sun-tzu* ontdekt bij een archeologische vondst in de provincie Shantung, die niet alleen grote delen bevatte van het uit dertien hoofdstukken bestaande werk dat we tot dan toe kenden, maar ook gedeelten van vijf verloren gegane hoofdstukken van de *Sun-tzu*. Al dit materiaal, dat vroeger onbereikbaar was voor de onderzoekers van de *Sun-tzu*-teksten, werd begraven in een graf ergens in de periode tussen 140 en 118 v.C.

Deze archeologische vondst heeft verscheidene gevolgen.

De nieuwe vertaling van de dertien hoofdstukken van de kerntekst in deel II van dit boek is gebaseerd op een exemplaar van de *Sun-tzu* dat meer dan duizend jaar ouder is dan die waarop voorgaande vertalingen waren gebaseerd. Voor de opgravingen bij Yin-ch'üeh-shan was de meest recente tekst die zich leende voor vertalingen een uitgave uit de Sung-dynastie (960-1279). De aanvullende vijf hoofdstukken die in dit boek vertaald zijn onder deel III, en die een lengte hebben van ongeveer 20 procent van de dertien hoofdstukken, zijn volledig nieuw, en geven ons aanvullende inzichten in de inhoud en de structuur van de oorspronkelijke tekst.

Deel IV van dit boek bevat een nieuw perspectief op de *Sun-tzu* dat verschaft wordt door traditionele encyclopedische werken en commentaren die verwijzingen naar de *Sun-tzu* bevatten, welke terug te voeren zijn tot de 1e eeuw van onze jaartelling. In lengte voegt dit gedeelte meer dan 2200 karakters toe – meer dan eenderde van de dertien hoofdstukken. De encyclopedische werken werden als genre in het algemeen samengesteld door het verzamelen van citaten uit de klassieke teksten rond zulke

specifieke zaken als het hof, dieren, planten, voorspellingen, courtisanes enzovoort. Een van de regelmatig terugkerende encyclopedieonderwerpen was oorlogvoeren. Oude commentaren, geschreven door geleerden om klassieke werken te verklaren, hebben ook nu en dan verwezen naar de *Sun-tzu*. Aan deze nieuwe, uitgebreide tekst van de *Sun-tzu* heb ik deel IV toegevoegd. Het bevat materiaal uit de encyclopedieën en uit sommige van de vroegste commentaren, die rechtstreeks werden toegeschreven aan Meester Sun. Nu we er meer vertrouwen in kunnen hebben dat de *Sun-tzu* een uitgebreidere, complexere tekst was, hebben we goede redenen om aan te nemen dat ten minste een aantal van deze toevoegingen authentiek is. Een van de factoren waardoor dit materiaal vroeger in twijfel werd getrokken, was een verschil in stijl: de tekst van de dertien hoofdstukken is verhalend proza, terwijl de encyclopedische citaten over het algemeen de dialogvorm hebben. Nu we beschikken over erkende, ‘van buiten’ komende verklarende hoofdstukken van de *Sun-tzu* die eveneens uit dialogen bestaan, en die veel stilistische kenmerken delen met encyclopedische citaten, hebben we minder redenen om achterdochtig te zijn. Hoewel de authenticiteit van elk van deze passages nog steeds onmogelijk kan worden vastgesteld, is de algemene overeenkomst tussen passages die gevonden werden in de herziene *Sun-tzu* en die welke de encyclopedieën bevatten, zo groot dat veel citaten heel goed afkomstig kunnen zijn van de verloren gegane gedeelten van deze tekst.

Ik heb in deel IV ook een aantal fragmenten opgenomen van een archeologische vondst uit 1978 in de provincie Ch’ing-hai, die stamt uit de eerste of tweede eeuw voor onze jaartelling. Zes van de ontdekte stroken verwijzen expliciet naar ‘Meester Sun’ en suggereren een verwantschap met de *Sun-tzu*.

Naast het werken vanuit de nu beschikbare vroegste tekst van de *Sun-tzu* en het vertalen van nieuw ontdekte gedeelten ervan, heb ik getracht het filosofische belang van dit vroege werk te benadrukken. De meeste verhalen over de *Sun-tzu* waren historisch getint; het mijne is cultureel. In de inleiding die aan de vertaling voorafgaat, heb ik gepoogd die culturele vooronderstellingen vast te stellen die zorgvuldig in overweging moeten worden genomen als we de tekst binnen zijn eigen wereldbeeld willen zien. Als we geconfronteerd worden met een tekst uit een traditie die zo zeer van de onze verschilt als het klassieke China doet, moeten we onze

hersenen en onze verbeeldingskracht erin oefenen de tekst binnen zijn eigen denken leefwijze te plaatsen. Als we op de voorgrond plaatsen wat voor ons cultureel bekend en belangrijk is, zien we slechts onze eigen reflecties verschijnen op de oppervlakte van de Chinese cultuur. Dan negeren we onopzettelijk juist die meer exotische elementen die essentieel zijn voor een beoordeling van wat karakteristiek is voor China. Bij het vergelijken van onze opvattingen met die van het klassieke Chinese wereldbeeld heb ik getracht die bijzondere kenmerken van het klassieke Chinese denken vast te stellen en aan de oppervlakte te brengen, die het gevaar lopen bij onze interpretatie van de tekst op de achtergrond te raken. Naast het feit dat filosofie ons in staat stelt het klassieke Chinese wereldbeeld van het onze te onderscheiden, speelt ze nog een andere belangrijke rol. We moeten de intieme relatie in deze cultuur tussen filosofie en oorlogvoeren verklaren; we moeten duidelijk maken waarom bijna alle vroege Chinese filosofen de krijgskunst beschouwden als een gebied van voortdurende filosofische bespiegeling, en waarom de militaire teksten zelf een vorm van toegepaste filosofie zijn.

Deze uitgave van de *Sun-tzu* wil zowel voorzien in de behoeften van de China-specialist als in die van de algemene deskundige. Daarom is een kritische tekst in het Chinees van de *Sun-tzu* uit de beschikbare redacties van het werk op basis van de meest gezaghebbende wetenschappelijke inzichten samengesteld en aan de vertaling toegevoegd. Deze kritische tekst is gebaseerd op de collectieve beoordeling van China's vooraanstaande wetenschappers op het gebied van militaire zaken. Voor de generalist die de tekst beter wil leren begrijpen binnen de bredere intellectuele samenhang, heb ik de eerder genoemde filosofische beschouwing toegevoegd.

Als we uitgaan van de lange en rijke historie van de *Sun-tzu* zelf, dan is de introductie ervan in de Engelse taal vrij recent en stelt ze niet zo erg veel voor.² Ondanks enige verhelderende kritische artikelen van D.C. Lau (1965) over de kwaliteit van de vertaling van Samuel B. Griffith (1963), moeten we nog steeds erkennen dat Griffiths vertolking van de *Sun-tzu* en zijn commentaar bij verschillende aspecten van de tekst een spectaculaire verbetering waren van wat er daarvoor bestond, en dat ze tot op heden de best geslaagde poging zijn om de tekst toegankelijk te maken voor de Engelssprekende wereld. De eerste bekende vertaling van Captain

E.F. Calthrop (1908) was inderdaad zo onvoldoende, dat de venijnige en ondermaatse aanval die ze ontlokte aan de bekende sinoloog en vertaler Lionel Giles, destijds assistent-curator bij het British Museum, de redelijke kwaliteit van Giles' eigen poging ontluistert. Hoewel de vertaling van Giles enigszins gecompromitteerd is door zijn onbeheerste uitval naar de arme, pionierende Calthrop, is ze toch een eerste wetenschappelijke poging een moeilijke tekst toegankelijk te maken en heeft ze de verdienste dat er een Chinese versie van de *Sun-tzu* in opgenomen is.

In de halve eeuw tussen Giles en Griffith is er niet veel gebeurd. De kracht van Griffiths werk is dat het een product is van een ervaren en intelligente militair. Samuel Griffith bereikte de rang van brigadegeneraal bij het United States Marine Corps, en schreef uitvoerig en degeëlijk over militaire aangelegenheden, van de strijd bij Guadalcanal tot het Chinese Volksbevrijdingsleger. De vele praktische inzichten die Griffith in zijn commentaren verstrekt zijn zeer waardevol, en de kwaliteit van zijn vertaling is veel beter dan die van Giles en van recentere populaire pogingen als die van Thomas Cleary (1988), die noch over praktische militaire wijsheid, noch over wetenschappelijke deskundigheid beschikt.

Ten slotte heb ik de gelegenheid van deze vertaling aangegrepen om de lezer te informeren over recente Chinese archeologische opgravingen – in het bijzonder die welke begonnen bij Yin-ch'üeh-shan in 1972 – ter erkenning van het belang van deze ontdekkingen voor de heroverweging van het klassieke tijdperk in China. Bij deze opgravingen hebben we een geheime bergplaats gevonden van tekstmateriaal dat alles omvatte, vanaf nieuwe bewerkingen van bestaande klassieken tot werken die duizenden jaren verloren waren. Op velerlei manieren omvatten al deze opgravingen een historisch moment uit lang vervlogen eeuwen, en stellen zij ons, met enige verbeelding, in staat terug te gaan en een blik te werpen op een belangrijke periode in de historie van China die anders voor ons ontoegankelijk was gebleven. En aan de hand van deze oude relikwieën en teksten kunnen we een culturele locatie reconstrueren om onze theorieën en speculaties over een niet meer bestaande wereld te toetsen.

DEEL II

De tekst van de
dertien hoofdstukken

計 篇

孫子曰：兵者，國之大事也。死生之地，存亡之道，不可不察也。故經之以五，效（校）之以計而索其情（情）：一曰道，二曰天，三曰地，四曰將，五曰法。道者，令民與上同意也，故可與之死，可與之生而不詭也。天者，陰陽、寒暑、時制也。地者，高下、遠近、險易、廣狹、死生也。將者，知（智）、信、仁、勇、嚴也。法者，曲制、官道、主用也。凡此五者，將莫不聞，知之者勝，不知者不勝。故校之以計，而索其情。曰：主孰有道？將孰有能？天地孰得？法令孰行？兵衆孰強？士卒孰練？賞罰（罰）孰明？吾以此知勝負矣。將聽吾計，用之必勝，留之；將不聽吾計，用之必敗，去之。計利以聽，乃爲之勢，以佐其外。勢者，因利而制權也。兵者，詭道也。故能而示之不能，用而視（示）之不用，近而視（示）之遠，遠而視（示）之近。利而誘之，亂而取之，實而備之，強而避之，怒而饒（撓）之，卑而驕之，佚而勞之，親而離之。攻其無備，出其不意。此兵家之勝，不可先傳也。夫未戰而廟筭勝者，得筭多也；未戰而廟筭不勝者，得筭少也。多筭勝，少筭不勝，而況於无筭乎！吾以此觀之，勝負見矣。

HOOFDSTUK 1

Over beoordelingen

Meester Sun zei:

Oorlog¹¹⁵ is een essentiële staatsaangelegenheid. Het is het gebied waarop over leven of dood wordt beslist en de weg die leidt naar overleving of vernietiging, en moet met de grootste zorg worden onderzocht.

Daarom, om het resultaat van de oorlog in te schatten, moeten we de situatie taxeren op basis van de vijf volgende criteria, en de twee partijen vergelijken door hun relatieve krachten te beoordelen. Het eerste van de vijf criteria is de weg (*tao*), het tweede het klimaat, het derde het terrein, het vierde het commando en het vijfde de voorschriften.

De weg (*tao*) is dat wat het denken van de mensen in overeenstemming brengt met hun superieuren. Dan kan men ze de dood in sturen of ze laten leven, en ze zullen in geen van beide gevallen twijfels hebben.

Klimaat is licht en schaduw, hitte en kou, en de opeenvolging van de jaargetijden.¹¹⁶

Het terrein duidt op de glooiing van het land,¹¹⁷ bij benadering juiste afstanden, doorgangsproblemen, de mate van openheid en de geschiktheid van het land voor het inzetten van de troepen.

Het commando is een zaak van wijsheid, integriteit, menselijkheid, moed en discipline.

En de voorschriften omvatten organisatorische doeltreffendheid, een hiërarchische lijn en een structuur voor logistieke steun.

Alle commandanten zijn vertrouwd met deze vijf criteria, maar het is hij die ze beheerst die de overwinning behaalt, terwijl hij die ze niet beheerst niet zal zegevieren.

Daarom, om het resultaat van de oorlog in te schatten moeten we de

twee partijen vergelijken door hun wederzijdse krachten vast te stellen. Daartoe moeten de volgende vragen worden gesteld:

Welke vorst heeft de weg (*tao*)?

Welke commandant heeft de meeste kundigheid? Welke partij heeft de voordelen van klimaat en terrein?

Welk leger volgt de voorschriften op en volgt nauwkeuriger de orders op?

Welk leger heeft de grootste kracht?

Wiens officieren en manschappen zijn beter geoefend?

Welke partij is nauwkeuriger en onpartijdiger in het uitdelen van beloningen en straffen?

Op grond van deze vergelijking weet ik wie zal winnen en wie zal verliezen.

Als u acht slaat op mijn beoordeling zal het in de strijd sturen van de troepen een zekere overwinning betekenen, en zal ik blijven. Als u ze niet in acht neemt, dan zou het zenden van troepen een zekere nederlaag betekenen, en zal ik vertrekken.¹¹⁸

Als u gehoord heeft wat kan worden bereikt door mijn beoordeling, haal er dan een strategisch voordeel (*shih*) uit om onze positie te versterken. Met 'strategisch voordeel' bedoel ik het beste halen uit gunstige voorwaarden (*yin*) en de balans in ons voordeel doen omslaan.

Oorlog is de kunst (*tao*) van misleiding. Daarom, als u kundig bent, lijk onkundig; als u voorbereid bent, lijk onvoorbereid; als u dichtbij bent, lijk veraf; en als u veraf bent, lijk dichtbij. Als de vijand enig voordeel zoekt, lok hem daar dan mee. Als hij in wanorde verkeert, val hem dan aan en grijp hem. Als hij schrikwekkend is, bereid u dan op hem voor. Als hij sterk is, vermijd hem dan. Als hij bewierookt wordt, provoceer hem dan. Als hij nederig is, moedig dan zijn arrogantie aan. Als hij uitgerust is, mat hem dan af. Als hij innerlijk in harmonie is, zaai dan verdeeldheid in zijn gelederen. Val aan waar hij niet is voorbereid; verplaats u zodanig dat hij dat niet van u verwacht. Dit zijn de berekeningen van de militaire strategie voor de overwinning – zij kunnen niet bij voorbaat worden geregeld.

Het is door het behalen van veel punten dat men de oorlog van tevoren wint in de oefening van de strijd in de tempel; het is door het behalen

EEN KLASSIEKER VOL WAARDEVOLLE LESSEN

The Art of War van de Chinese generaal Sun-tzu is het oudst bekende filosofische werk over oorlog, tactiek en strategie. Dit meesterwerk biedt waardevolle inzichten voor succes en leiderschap. De wijsheden van Sun-tzu zijn onverminderd actueel en worden nog altijd gebruikt door wereldleiders, directeuren en lezers die zich persoonlijk willen ontwikkelen.

Deze uitgave is uit het Chinees vertaald en becommentarieerd door Roger T. Ames, dé deskundige op dit gebied.

Het bevat een complete vertaling van alle bekende fragmenten van *The Art of War*, essays over de vertaling, de historische en culturele context, en bijlagen over de archeologische achtergronden.

'*The Art of War* biedt wijsheid die veel verder reikt dan het slagveld.' – Ruben Terlou, China-kenner en documentairemaker

www.kosmosuitgevers.nl

**KOS
MOS**

NUR 739

Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen